

DRAAMA

Draamakirjallisuus on kirjoitettu esitettäväksi. Tämä luo omat ehtonsa tekstile. Perinteinen draaman esitysmuoto on teatteri, mutta draamatekstejä kirjoitetaan myös radiota, tv:tä ja elokuvia varten. Draamateksti poikkeaa muista tekstilajeista myös siten, että se on tehty muokattavaksi. Draamoja lyhennetään ja sovitetaan esityksiä varten uudestaan ja uudestaan.

Draamakirjallisuuden historia Suomessa alkoi vuonna 1817 Jaakko Juteinin näytelmällä *Pila pahoista hengistä*. Näyttämölle suomalaiset näytelmät pääsivät kuitenkin vasta vuonna 1845, jolloin ensi-iltansa saivat sekä J.L. Runebergin *Friaren från landet* (Maalaiskosija) että Pietari Hannikaisen *Silmän-kääntäjä eli Jussi Oluvisen matka Hölmölään*. 1860-luvulla suomenkielistä draamakirjallisuutta edistettiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran järjestämän kirjoituskilpailun avulla. Kilpailun voitti Aleksis Kivi tragediallaan *Kullervo*. Kivi oli edelläkävijä myös suomalaisen komedian saralla: *Nummisuutarit* valmistui pian *Kullervon* jälkeen.

Teatterin alkuaikoina pidettiin arvossa erityisesti isänmaallisia kuvauksia historiallisista tapahtumista. 1800-luvun loppuun mennessä vallalla oli kuitenkin uusi suuntaus, realismi. Suuntauksen taustalla on suuria yhteiskunnallisia muutoksia, esimerkiksi teollistuminen. Taiteen päämäärä oli kauniiden elämysten tuottamisen sijaan yhteiskunnallisten olojen kuvaamisessa. Minna Canthin näytelmät ovat ensimmäisiä suomalaisen realismin edustajia, ja niissä kuvattiin erityisesti työläisten oloja ja naisten asemaa.

Seuraavaksi draamassa käännettiin katseet ihmisen sisäisiin kokemuksiin. Ensimmäiset merkit muutoksesta oli nähty jo vuosisadan vaihteessa, mutta 1920-luvulla erityisesti Saksassa suosiota saavuttanut ekspressionismi rantautui Suomeen tuoden uusia vivahteita teatteriin. Myös maailmansotien aika vaikutti draamakirjallisuuteen, ja teattereissakin vahvistettiin kansallista identiteettiä. Sotaa käsiteltiin erityisesti 1920-luvulla humoristisesti, ja sotilasfarssista tuli suosittu lajityyppi. Sotien jälkeen sävy muuttui vakavammaksi.

Sodanjälkeisessä draamassa kansainvälisyys tuli aiempaa tärkeämmäksi päämääräksi. Realismi ja komediat pysyivät valtavirran teatterina, mutta niiden rinnalle syntyi uudenlaisia ihmisyyttä pohtivia modernistisia draamoja. Ajan merkittäviä näytelmäkirjailijoita olivat esimerkiksi Paavo Haavikko, Eeva-Liisa Manner sekä ruotsinkielinen Walentin Chorell.

Pian teatterissa nähtiin kuitenkin taas uusia sävyjä. 1960-luvun draamassa käsiteltiin päivänpolitiikan aiheita ja historiallisia teemoja uudesta, kriittisestä näkökulmasta. Esimerkiksi Arvo Salon *Lapualaisoopperasta* tuli yksi aikansa tunnuskuvi. Seuraavan vuosikymmenen lopulla Arto Mellerin, Jukka Asikaisen ja Heikki Vuennon draama *Nuorallatanssijan kuolema, eli kuinka Pete Q sai siivet* korosti yhteisöllisyyden sijaan yksilön merkitystä. Tämä oli alkua 1980-luvun draamalle, jossa yksilöllisyys, ruumiillisuus ja sukupuoli nousivat tärkeiksi aiheiksi.

1990-luvulla kotimaisen draamakirjallisuuden arvostus nousi ja näytelmäkirjailijat alkoivat saada yhä enemmän huomiota myös ulkomailla. 2000-luvun alkuvuosien teatterissa puolestaan on pohdittu muun muassa työelämän mielekkyyttä ironian keinoin. Yksi suosituimmista työelämää kuvaavista näytelmistä on ollut Juha Jokelan *Mobile Horror*.

PUKSTAAVIN LUKUVINKIT:

Aleksis Kivi: *Nummisuutarit*
Minna Canth: *Työmiehen vaimo*
Hella Wuolijoki: *Niskavuoren naiset*
Walentin Chorell: *Nokkoset*
Paavo Haavikko: *Agricola ja kettu*
Eeva-Liisa Manner: *Poltettu oranssi*
Arvo Salo: *Lapualaisooppera*
Asikainen, Jukka ym.: *Pete Q. Jälkeenjääneet paperit*
Juha Jokela: *Mobile Horror*